

- Driemaandelijks contactblad 34ste jaargang nr. 3 (juli – augustus – september 2022)
- Afgiftekantoor: 9030 Mariakerke MAIL.
- Evangelie Levensnabij Rekeningnummer IBAN-nr. BE45 9795 3507 0189
- Contactadres redactie verantwoordelijke: Bart Pieters, Begijnhof 34 8500 Kortrijk.
- Website: www.evangelielevensnabij.be
- P4A9034

--- INHOUD ---

Blz.2	Redactioneel
Blz.3	Vieren op zondag: waarop nog wachten?
Blz.4	Opmaat naar een meer LGBTQIA+-vriendelijke kerk
Blz.5	Interview politiek filosoof Thomas Decreus
Blz.9	Adressen van hoop
Blz.10	Karen Armstrong
Blz.16	Christenen voor het Socialisme: feestelijk slotakkoord
Blz.19	Daniël Vanhoutte: ERA van het EGO
Blz. 22	Adem-Tocht
Blz. 22	(Toch niet zo) Profetisch christendom
Blz. 24	Partenia

IN DE KIJKER:

Opmaat naar een meer LGBTQIA+-vriendelijke Kerk (blz.4)

Karen Armstrong (blz.10)

Christenen voor het Socialisme: feestelijk slotakkoord (blz.16)

1. Redactioneel

Op Facebook werd ik eind augustus getroffen door deze post van journalist, zanger en bekende mens Stijn Meuris:

*Ik wil geen lachende politici meer met nieuwe logo's/partijnamen/
duobanen/kledingstijlen.*

Van geen enkele kleur of strekking.

Ik ben geen kleuter, ik ben een kiezer.

Een bange kiezer zelfs, en dat is voor het eerst.

*Dus geen congressen meer met springkastelen, schuimpjes,
Peruviaanse natuurwijnen en gezellige hoekjes waar in kleine
denktankjes in hurkzit ideetjes worden gesprokkeld - en daarna
van groepje wisselen, spannend!*

Ik wil het bij geen enkele partij nog zien.

*Ik wil dat ze godverdomme dag in dag uit met durf en daadkracht
een manier zoeken (desnoods opleggen) om de enorme frontale
treinbotsing die er in onze samenleving staat aan te komen
alsnog te vermijden of op zijn minst de impact ervan te
verkleinen.*

Het is om te janken, dus hou op met lachen.

Dat kwam wel binnen bij mij. Vooral omdat het treffend verwoordt hoe ik het tegenwoordig ook aanvoel. Heel wat mensen, zelfs sommigen die het nochtans “niet slecht” hebben, zijn doosbang voor wat de toekomst aan onzekerheid brengt. Premier Decroo “toetert” over 10 economisch barre winters en ik lees dat zelfs deze sfeerschepping ingegeven zou zijn door electoraal gespin... Als het waar is, vind ik dat morbide.

De voorbije maanden had ik niét het gevoel dat we met kennis van zaken en veel daadkracht bestuurd werden door bekwame, hard werkende, visionaire politici die erin slaagden boven zichzelf uit te stijgen en het algemeen belang voorop te stellen. Nochtans doen die dames en heren er wel alles aan om met elk ideetje over de ‘waan van de dag’ in de picture te komen. De ‘randanimatie’, weet je wel.

Het water staat zeer veel mensen om een aantal redenen nu stevig aan de lippen. Van politici mogen wij, kiezers, verwachten dat ze oplossingen aanreiken voor zeer wezenlijke problemen, dat die oplossingen over de lange termijn gaan en mensen gefundeerd toekomstperspectief bieden.

Ik hoor en zie het niet. Het tij móét keren want anders komen straks de extremisten aan de bak en is het allemaal ‘naar de wuppe’.

Christenen stellen de hoop voorop en geven niet toe aan cynisme. Ze blijven licht zien aan het einde van de tunnel en wéten dat het géén aanstormende trein is. Christenen zijn evenwel ook niet naïef en duwen dus waar het pijn doet om de etter uit de wonde te krijgen. Laten we samen met goed menende politici, over democratische partijgrenzen heen, op zoek gaan naar oplossingen voor de problemen die zich in barre en winterse oorlogstijden stellen en daarbij de meest kwetsbaren vooropstellen. Deze redactie houdt de blik daar op gericht!

(Bart)

2. Vieren op zondag: waarop nog wachten?

Het voelt zo vreemd aan. Het voelt zo geforceerd aan.

Het voelt zo onnodig of overbodig aan.

En het wordt steeds duidelijker dat het een doodlopende weg is.

Een 'externe priester' die in een geloofsgemeenschap of christelijke instelling, bij afwezigheid van de vaste voorganger, even langskomt om de eucharistie voor te gaan, enkel en alleen omdat hij een officieel gewijde priester is.

Terwijl er in de christelijke gemeenschap, instelling, organisatie en beweging bekwame, bezielde en geroepen gelovigen aanwezig zijn die kunnen voorgaan in de viering rond 'Woord, Brood en Wijn'. Terwijl een groep of gemeenschap zelf sterk en authentiek een levende verwijzing is naar Jezus en het evangelie.

Waarom blijft de institutionele kerk weigeren om de toegang tot het ambt te verbreden? Nu nog steeds! Terwijl het tekort aan voorgangers zo schrijnend en pijnlijk is! Het is onbegrijpelijk dat de kerk zelf op deze wijze op zoveel plaatsen de vitaliteit van geloofsgemeenschappen stillegt of stil laat vallen. En zo ook haar verankerde weefsel steeds meer laat verdampen en ineenkrimpen.

Al vijftig jaar lang...

Het is doodjammer. Eigenlijk zou de kerkelijke leiding blij moeten zijn met elke groep christenen die in deze tijd nog wil samenkomen rond Jezus en het evangelie.

Hoe dan ook, de tijd is rijp voor christenen met 'gave, roeping en gedragenheid' om op zondag - en wanneer dan ook - voor te gaan in samenkomsten rond Jezus en het evangelie, in huiskerken, geloofsgroepen en geloofsgemeenschappen, overal waar er geen officiële priester meer beschikbaar is.

Ook dan kunnen christenen immers volwaardig sacramenteel samenkomen, in de geest van het evangeliewoord 'Waar twee of drie verenigd zijn in mijn Naam, daar ben Ik in hun midden aanwezig'.

Jean-Paul Vermassen

op de website 'De weg van verbinding- inspiratiesite' - 26 juni 2021

Belangrijke aanvulling

We lazen inmiddels ook wat reacties op deze tekst van Vermassen en die hadden als teneur dat het niet teveel over het redden van de liturgie moet gaan, maar dat het teloorgaan van het Jezusverhaal ons eigenlijk meer zou moeten bezighouden. Dit kunnen we alleen maar beamen.

'Het ambt' slaat niet alleen op de liturgie maar op het geheel van verantwoordelijkheden binnen een geloofsgemeenschap. Die worden het best gedragen door een equipe van vrouwen en mannen die het evangelie verkondigen, vieren en bovenal beleven.

Er mag daar gerust een eindverantwoordelijke zijn, maar dat hoeft niet een mannelijke celibataire priester te zijn. De vraag is dan hoe we de transitie naar een niet-klerikale kerk kunnen maken. Want die is er nog niet! De aangewezen weg is die van de decentralisatie van de Rooms-katholieke kerk. We moeten aanvaarden dat een en ander in sommige culturen moeilijk ligt. Laten de bisschoppenconferenties hierover beslissen. Iets om in oktober mee te nemen naar de bisschoppensynode in Rome.

de redactie

3. Opmaat naar een meer LGBTQIA+-vriendelijke Kerk

De Vlaamse bisschoppen haalden het wereldnieuws met hun initiatief om een aanspreekpunt te organiseren voor leden van de LGBTQIA-gemeenschap. Ze kunnen er voortaan terecht met vragen over homoseksualiteit en geloof. De bisschoppen gaan nog verder en willen de relatie van gelijkloevende stellen in de toekomst ook (laten) zegenen. Willy Bombeek, oud-woordvoerder van “de Guimardstraat”, het katholiek onderwijs, is de coördinator.

Ik viel bijna van mijn stoel toen ik dit nieuws vernam. Of toch ook weer niet. De bisschop van Antwerpen, Johan Bonny, had eerder al opvallende standpunten ingenomen en de man ligt er duidelijk niet wakker van of de kardinaalshoed hem straks nu ontzegd wordt of niet: hij doet wat moet gedaan, wacht daarvoor niet op de logge wereldkerk en dat siert hem. In kardinaal De Kesel vindt hij ongetwijfeld een medestander maar het zijn alle Vlaamse bisschoppen die zich officieel scharen achter de gebedsdienst met zegening scharen.

Het is geen geheim dat in de Kerk veel homo's actief zijn. In de parochies maar al-zeker in de clerus én in het Vaticaan zoals een recente doorwrochte besteller leerde. De diocesane Vlaamse seminaries telden menig kandidaat-priester en vaak zijn dat vroeger ook goede priesters geworden.

Het instituut bleef deze voor haar belangrijke groep gelovigen, medewerkers en voorgangers evenwel halsstarrig negeren of legde een misselijkmakende link tussen homo- en pedoseksualiteit.

Toen een uit de kast gekomen uitgetreden homoseksuele geestelijke bij de voormalige Brugse bisschop solliciteerde naar een directiefunctie in onderwijsverband was de verzuchting van Roger Vangheluwe: “Ik zou graag hebben dat er ‘ns iemand langskomt met een ‘normale’ seksualiteit.” Look who's talking...

Toen een bevriend homokoppel zich enkele jaren geleden in het bisschopshuis wilde laten uitschrijven hadden ze zo gehoopt dat iemand hen naar hun beweegredenen zou vragen. Dat gebeurde niet en lag volgens de bisschop ook gevoelig omwille van de privacywetgeving. Ik wil hem volgen in die motivatie. Dit aanspreekpunt kan nu soelaas bieden voor wie daarover in gesprek wil gaan.

Volstaat het? Allicht niet. Maar dit is een **grote stap in de goede richting** en wij willen de bisschoppen hier uitdrukkelijk mee gelukwensen en bij steunen! De roze dageraad kleurt wat feller!

(Bart)

Volg Evangelie Levensnabij Online

Ook jij kijkt elke drie maanden reikhalzend uit naar de nieuwe nieuwsbrief van Evangelie Levensnabij? Wist je dat je sinds kort ook extra bijdragen van onze redactie kan lezen op onze website en zelfs ontvangen in je mailbox?

Deze dienst activeren is eenvoudig en doe je door naar onze website te gaan (www.evangelielevensnabij.be) en onderaan de pagina het formulier in te vullen.

Wanneer je dit gedaan hebt, ontvang je een mailtje waarin je je gegevens kan bevestigen. Van zodra je dit gedaan hebt ontvang je telkens een email wanneer we een nieuw artikel op onze website beschikbaar maken. Deze extra bijdragen op onze website zijn enkel daar te vinden en verschijnen dus niet in onze reguliere nieuwsbrief! Op onze website vind je alle vorige nieuwsbrieven en ook artikels die deze nieuwsbrief niet haalden.

4. Interview Thomas Decreus

“Media lijken het stemmen voor extreemrechts normaal te vinden”

Dit artikel is een overname van Het Observatorium (www.hetobservatorium.be).

Het Observatorium biedt een forum aan stemmen, opinies, analyses die zijn lezers informeren over (de strijd tegen) rechtsextremistische individuen en organisaties. In deze bijdrage spreekt de organisatie met politiek filosoof Thomas Decreus, auteur van het boek 'Spektakeldemocratie'.

Bij de parlementaire verkiezingen van 24 november 1991 behaalde het Vlaams Blok een kletterende overwinning met een uitslag waarvoor ze vandaag hun bed niet eens zouden uitkomen (6,6 %, wat hen 12 zetels in het parlement opleverde). Er ging een schok door België. Hoe was het mogelijk dat zo veel mensen voor een racistische partij stemden? Daar moest iets aan gedaan worden! Politici spraken van een krachtig signaal van de burger en voerden prompt het cordon sanitaire in, waarbij ze plechtig beloofden om het Vlaams Blok nooit toe te laten tot een coalitie. En ook de media, hoewel er nooit een afspraak op papier werd gezet, hanteerden een cordon médiatique. Extreemrechts zou nooit op een gelijkwaardige manier behandeld worden als een democratische partij. Dat zou nogal eens een dam opwerpen tegen deze haat spuiende en ranzige racisten.

Vandaag, 31 jaar later, is dat cordon médiatique niet meer dan een schim uit een ver verleden. De media hebben extreemrechts genormaliseerd, en behandelen het Vlaams Belang onder het mom van pluralisme als om het even welke andere partij. Volgens De Stemming, een peiling van De Standaard en VRT, wordt het bij de volgende verkiezingen de grootste partij. En intussen zetelen VB-mandatarissen in tal van raden van bestuur, om die van de VRT niet te noemen.

Niet dat het de schuld van de media is, maar ze dragen wel een verantwoordelijkheid.

Vandaag een interview met Thomas Decreus. Decreus is politiek filosoof, voormalig journalist voor DeWereldMorgen, en auteur van o.a. Spektakeldemocratie, een essay waarin hij beschrijft hoe wie politieke macht wil veroveren, moet gehoorzamen aan de genadeloze wetten van commerciële (media)platformen.

Verstrengeling tussen politici en media

De politicus is een performer en de media geven die politicus een platform waarop die politicus zijn spektakel opvoert. De media horen dat spektakel te bevragen, maar doen dat niet. Is dat een goede samenvatting van jouw essay?

Thomas Decreus: 'Ja, behalve het laatste deel, waarbij de media het spektakel horen te bevragen. Daar ben ik iets pessimistischer over. De architectuur, de manier waarop media werken, zit zelf gevangen in het spektakel. Er is een constante stroom van sensatie. Wat het meeste gelezen wordt, is ook het meest heftige. Het is heel moeilijk om daar als mediamaker uit te geraken. Ook als alternatieve mediamaker.'

Zijn die kleinere, alternatieve media dan niet minder gevoelig voor de wetmatigheden van commerciële media?

Decreus: 'Ja, natuurlijk. In de marges van die grote media-infrastructuur zijn er wel mogelijkheden om daaraan te ontsnappen. Maar je kunt er niet aan voorbij dat we in een tijd leven waarin iedereen, zowel grote als kleine mediaspelers, afhankelijk is van de sociale media. Er bestaat geen echte buitenruimte. En daarbij geldt de logica dat het meest sensationele de meeste ruimte krijgt, en het meest circuleert. En met sensationeel bedoel ik niet per se het typische tabloidachtige nieuws, maar wel zaken die direct op emoties spelen: angst, verontwaardiging, onthulling. Alternatieve spelers ontsnappen daar niet aan. Informatie op sociale netwerken wordt niet overgedragen omwille van de informatiewaarde, maar omwille van de emotionele waarde. Dát is de drijfveer achter informatie geworden. En dat snapt extreemrechts heel goed, want daar is heel moeilijk tegenin te gaan.'

Is er ergens een kantelpunt gekomen, een moment waarop de media extreemrechts zijn beginnen te normaliseren?

Decreus: 'Ik weet niet of er een causale link is, maar er is wel heel duidelijk een correlatie tussen de opkomst van extreemrechts en de doorbraak van commerciële media in de jaren 80-90. Het is een feit dat het Vlaams Blok mede groot is geworden door de aandacht die het kreeg in de jaren 80. Ook bij de openbare omroep. Denk aan de Panorama-reportage van Paul Muys in de Seefhoek (in 1988, red.). Die heeft veel exposure gegeven aan het Vlaams Blok. Filip Dewinter wist bijzonder goed dat hij door zich ophefmakend te gedragen veel media-aandacht zou krijgen, waardoor hij electoraal goed zou scoren. Er ontwikkelde zich een soort van verstrengeling tussen politici en media die dreef op sensatie. Dat gold en geldt trouwens ook voor kritische media, want Jambers' reportage was goed, ze was nodig, ze was maatschappelijk verantwoord, maar tegelijkertijd was ze ook sensationeel.'

Vlaams Belang heeft op een heel perverse manier het label democratie naar zich toegetrokken.

Objectieve verschuiving

Hoe ernstig is het normaliseren van extreemrechts door de media?

Decreus: 'Problematisch. Het zet de deur open om het stemmen voor extreemrechts te beschouwen als een normale politieke daad.

Bovendien is de normalisering compleet. Mensen van Vlaams Belang worden opgetrommeld als neutrale experts in bepaalde materies, of als experts over zichzelf. Ze zijn echt volwaardige gesprekspartners geworden binnen de mainstream media. In programma's als De Afspraak worden Vlaams Belangers niet meer gecontesteerd, maar worden ze behandeld als om het even welke politicus. Tom Van Grieken wordt zelfs opgevoerd in Ketnet-programma's.

Plaats archiefbeelden van de jaren 80-90 naast beelden van vandaag, en je merkt dat er nu op een veel minder kritische manier wordt mee omgegaan. Dat gebeurt trouwens in alle geledingen van de

maatschappij, iets wat ik in mijn eigen leven gemerkt heb. Toen ik studeerde aan de KU Leuven, kreeg extreemrechts daar absoluut geen ruimte om activiteiten te organiseren. Tom Van Grieken kan er nu zonder probleem een gastcollege geven. Dat is wel degelijk een objectieve verschuiving. Vlaams Belang heeft zich losgeweekt uit de marginaliteit en zich van alle mogelijke vormen van cordons ontdaan. En ze heeft dan nog eens op een heel perverse manier het label democratie naar zich toegetrokken.'

Bewustzijn ontbreekt

Decreus: 'We zijn ons onvoldoende bewust van het gevaar van extreemrechts. Of we zijn dat gevaar vergeten. België heeft, met de bezetting van de nazi's, maar één keer een dictatuur gekend. Die dictatuur werd actief ondersteund door de extreemrechtse zijde van de Vlaamse Beweging. Het Vlaams Belang is daar een rechtstreekse erfgenaam van, en heeft op geen enkel moment afstand genomen van die periode. Daarnaast manifesteert zich de laatste jaren een nieuwe radicalisering binnen Vlaams Belang. Iemand als Dries Van Langenhove staat een extreemrechts voor dat begin jaren 2000, zelfs binnen Vlaams Belang, ondenkbaar was. Er is nu een heel openlijke rechtervleugel die het geweld niet schuwt. Denk maar aan de covidbetogingen. Daar waren zware rellen met extreemrechtse stoottroepen, waar ook voetbalhooligans toe behoren. Dat is een heel gevaarlijke situatie: een soort van institutionele take-over in combinatie met een groep die overgaat tot fysiek geweld. Voeg daar nog de historische erfenis van Vlaams Belang bij, en je hebt een heel ontvlambare cocktail. Veel gevaarlijker dan extreemrechtse, populistische bewegingen in andere Europese landen. Vlaams Belang is een van de meest extremistische partijen in West-Europa.'

Ontbreekt het journalisten dan aan kennis?

Decreus: 'Ik sta soms versteld van het gebrek aan historisch bewustzijn bij journalisten. Er is een nieuwe generatie die echt geen benul heeft van de erfenis van het Vlaams Belang, of uit wat voor stal iemand als Tom Van Grieken komt. Die geen weet heeft van de connectie tussen netwerken van ex-collaborateurs met Vlaams Belang, of wat de financieringsstromen van die partij zijn. Er zijn netwerken die teruggaan tot WOII, waaruit blijkt dat er nog steeds bereidheid is om de parlementaire democratie omver te werpen. Een groep als Schild & Vrienden is daar een voorbeeld van. Zij promoten openlijk het gebruik van geweld. Het is heel zorgwekkend dat die verbanden niet worden gelegd.'

Alle aandacht, ook negatieve, is goed voor het Vlaams Belang

De VRT heeft die Pano-reportage over Schild & Vrienden toch gebracht?

Decreus: 'Ontmaskering werkt niet meer. Het is vandaag een vorm van sensatie die veel kijkcijfers oplevert, maar even goed een vorm van exposure van de boodschap van extreemrechts. Paradoxaal genoeg heeft die Pano-reportage Dries Van Langenhove in de nationale politiek gekatapulteerd. Bovendien werkt ontmaskering alleen maar in een klimaat waarin een algemene afkeer voor extreemrechts bestaat. Dat is er nu niet meer. Niemand geeft er nog iets om of Dries Van Langenhove veroordeeld wordt voor racisme, of voor wat hij met Schild & Vrienden uitveert. Dat is natuurlijk heel moeilijk voor journalisten.'

Als je zegt dat Pano Van Langenhove op een platform gehesen heeft, kun je dan een parallel trekken met De Slimste Mens dat Bart De Wever (voor een deel) groot gemaakt heeft?

Decreus: 'Dat is een existentiële vraag die iedere mediamaker zichzelf moet stellen. Ik denk dat het antwoord daarop "ja" is. We leven in een constellatie waarbij iedere vorm van media-aandacht bijdraagt tot het opbouwen van het kapitaal van extreemrechts, ook de negatieve aandacht. Het is een cliché, maar in de reclamewereld wordt gezegd dat er niet zoiets bestaat als negatieve aandacht. Vlaams Belang spint alleen maar garen bij schandaalsfeertjes. Ik ben er zeker van dat door die Pano-reportage een aantal jongeren zich aangetrokken zijn beginnen voelen tot Dries Van Langenhove.'

Het media-politieke complex

De nazi's wisten dat woorden ertoe doen en stonden bekend om hun propaganda. Gebruikt extreemrechts vandaag eenzelfde strategie?

Decreus: 'Het verschil met het nazisme is dat je toen met een vrij klassieke vorm van massapolitiek zat met een heel sterke oppositie. Je had de fascistten, maar je had ook de communisten. Beide partijen waren aan elkaar gewaagd. Nu zitten we in een politiek landschap waar alle intermediaire organen afgezwakt zijn. Tal van partijen en middenveldorganisaties hebben niet meer de macht die ze vroeger hadden. Een van de enige banden tussen burger en politiek is een gemediatiseerde en gecommmercialiseerde band. En die geeft de wind in de zeilen van extreemrechts. Dat is wat ik in mijn boekje "het media-politieke complex" noem. Media heeft politiek nodig, en politiek heeft media nodig om te kunnen scoren. In die context doet extreemrechts het bijzonder goed. Ik zei het al, ze spelen heel vaak op rauwe emoties, zoals verontwaardiging en woede, en hun discours is vaak verpakt in heel behapbare, korte boodschappen, slogans en filmpjes. Nochtans is het heel complex om uit te leggen waarom bv. openbare diensten vandaag minder goed functioneren dan dertig jaar geleden. Daartegenover plaatst Dries Van Langenhove een filmpje waarin twee zwarte jongeren voorkomen, en hij zet er de titel "omvolking" bij. Je krijgt die boodschap in twee seconden mee, heel direct en in your face. Het is een voorrang die extreemrechts heeft die anderen veel minder hebben.'

Als je de vrijheid van meningsuiting loskoppelt van die andere waarden, krijg je een nihilistisch concept waarbij iedereen aan het woord kan komen.

Vrijheid van meningsuiting bestaat niet

Extreemrechts eist in de media – met succes – de vrijheid van meningsuiting op.

Decreus: 'Door voortdurend te schermen met het vrije woord, eisen ze dat vrije woord op om haat en racisme te verspreiden. Dat is een heel perverse techniek waar veel mediamakers in meegaan: "Als we allemaal toch zo voor de vrijheid van meningsuiting zijn, waarom laten we extreemrechts dan ook niet aan het woord?". Dat is natuurlijk absolute nonsens. Vanuit puur theoretisch oogpunt bestaat "de vrijheid van meningsuiting" niet. Die vrijheid wordt steeds gekoppeld aan andere waarden, zoals vrijheid van religie, mensenrechten, enz. Als je de vrijheid van meningsuiting loskoppelt van die andere waarden, krijg je een nihilistisch concept waarbij iedereen aan het woord kan komen. Ook bijvoorbeeld coronasceptici of extreemrechtse stemmen. En dat klopt niet. Historisch gezien zit vrije meningsuiting gebed in een parlementaire democratie, en heeft het altijd limieten gekend.

Bovendien is iemand geen platform aanbieden niet hetzelfde als de vrije meningsuiting beperken. Ik ben niet verplicht om met iemand in debat te treden. Ik ben ook niet verplicht om, als ik een debat organiseer, iedereen daarvoor uit te nodigen. Je bent niet verplicht om in naam van de vrije meningsuiting iedereen aan het woord te laten. Iedereen kan het woord nemen. Dat is een groot verschil.'

Intellectueel terrorisme

Vincent Scheltiens zegt in een opiniestuk in Knack: "Meningsverschil en discussie veronderstellen dat men een aantal minimale uitgangspunten en aannames over de wereld deelt." Dat maakt een debat met extreemrechts toch per definitie onmogelijk?

Decreus: 'Ja. Dat is waar. Maar er is nog een ander probleem in discussies met extreemrechts. In 1984 verscheen er in Frankrijk, naar aanleiding van de opkomst van het Front National, een essay met een heel aantal kenmerken van nationaal populisme en extreemrechts. Een van die kenmerken is wat men "intellectueel terrorisme" noemt, een absolute niet-eerlijkheid in het debat. Het voortdurend omdraaien van woorden en zinnen. Dat is actief saboteren.

In een goed debat heb je vertrouwen in elkaar: ik luister naar jouw argument en probeer dat te weerleggen, en vice versa. Daartegenover staat het non-debat waarbij er moedwillig verkeerd wordt geïnterpreteerd, en de andere partij belachelijk gemaakt wordt. Denk aan Trump.

Intimidatie is ook een manier om het debat onmogelijk te maken. Vlaams Belang intimideert voortdurend. Tom Van Grieken zegt openlijk dat linkse leerkrachten de rekening zullen gepresenteerd krijgen. Dat is pure intimidatie. Er is geen enkele linkse politicus die zoiets tegen rechtse leerkrachten zegt, want die zou de wind van voor krijgen. En terecht! Maar Vlaams Belang geraakt daar mee weg. En dat is mede een gevolg van hen te normaliseren.'

Han Zinzen

5. Adressen vol van hoop

Altijd op stap met een boekje vol 'adressen van hoop'...

Oktober 2006. Ontmoetingsdag van Evangelie Levensnabij in Loppem. Huub Oosterhuis had het daar in zijn druk bijgewoonde inleiding over 'Een adressenboek aanmaken voor de hoop'. Het was de eerste keer dat ik daar iets over hoorde. Ik vond het pittig geformuleerd, suggestief en zeer ter zake. Onmiddellijk dacht ik: wat een 'chance' dat ik al zo lange tijd in het bezit ben van enkele dergelijke adressen. Ik mag van geluk spreken dat ik kan aankloppen bij een aantal mensen waar ik meestal een beetje lichter, blijer, gelukkiger en gemotiveerder buitenstap dan ik er binnenkwam. Wat een levensverzekering! In dat 'adressenboek van hoop' zou ik alleszins meteen alle namen en contactgegevens inschrijven van enkele groepen en vrijwilligersorganisaties waarvan ik deel mag uitmaken. En de plaatsen waar ik nu al zovele jaren elke middag mee aan tafel mag schuiven – een 'roulement' dat blijkbaar aan de tand des tijds en de macht der gewoonte weerstaat... Ik kan er zelfs een 'face-book' van maken, in de ware zin van het woord: een plakboek vol gezichten, met ogen die mij aanzien met respect en warme sympathie – mensen bij wie ik hoog 'in aanzien' sta...

Ik prijs mij zalig dat zij met mij en voor mij plaatsen en tijden, ogen-blikken en ontmoetingen creëren waar ook andere onderwerpen aan bod komen dan enkel maar vakantieregelingen, pensioenplannen, adviezen voor geldbelegging en raadgevingen om te ontkomen aan de belastingdruk. Niet dat 'mijn adressen' buiten de realiteit van het leven staan. Integendeel, men praat er ook heel 'werelds', over de alledaagse dingen als brood op tafel, schoolboeken voor de kinderen en kleinkinderen, computers, corona, koorts en muggenbeten. Maar wanneer het 'serieus' wordt, dan hebben ze het daar vooral over de zorgen van de mensen die van alles tekort hebben om behoorlijk door de dagen te komen. En over datgene wat écht gelukkig maakt. Ze noemen elkaar daar bij de voornaam, zonder titel of functie, geen meneer en madam. Het gaat er (al of niet tussen de regels) heel dikwijls over zichtbare en onzichtbare vreugde en pijn, over vereenzaming en uitsluiting, over liefde, aandacht en zorg, over geloof en ongeloof plus alle twijfels daar tussenin, over oorzaken van onrecht en mogelijkheden tot aanpak ervan... En er wordt regelmatig gelachen en geknipoogd, geleuterd en zelfs 'gezaagd'. Dat kan en mag allemaal, omdat we 'groep' en 'gemeenschap' zijn, en zelfs een beetje 'huiskerk'...

Ik prijs me dus zalig dat ik een aantal huizen ken waar de hoop op 'hoopjes' ligt en de levensvreugde zomaar te koop is, of beter: gewoon... 'te geef' wordt uitgedeeld.

Geert De Decker

6. Karen Armstrong

“Natuur, God en wij zijn één wonderlijk geheel”

(Karen Armstrong)

Religie en conservatisme worden dikwijls in één adem genoemd. Daar zijn een aantal redenen voor. Denk maar aan het abortusdebat en aan andere ethische kwesties. Traditie is nu eenmaal een van de grondpijlers van religiositeit. Maar die mag kritisch denken en openheid voor vernieuwing niet in de weg staan. Dat had Jezus van Nazareth al begrepen: het bracht hem in conflict met de religieuze gezagsdragers van zijn tijd. Ware godsdienstigheid en een moedige vooruitziende praxis gaan in principe hand in hand.

Klimaattransitie door gedragswijziging

Dit geldt in het bijzonder voor ons omgaan met de klimaatverandering of met ecologie in het algemeen. Dirk Holemans heeft het over het rapport van het IPCC (1) dat verscheen in april 2022 en dat zich toespitst op de vraag: hoe kunnen we de uitstoot van broeikasgassen snel en drastisch terugdringen, om een onherbergzame klimaattoekomst te vermijden?

Het rapport citerend antwoordt hij hierop: gedrags- en culturele wijzigingen vertegenwoordigen een wezenlijk over het hoofd geziene strategie, die in het verleden in heel wat scenario's is weggelaten. Wat we eten, hoe we ons verplaatsen en wat we doen met onze huizen doet er enorm toe. Dat betekent niet dat we de klimaatverantwoordelijkheid moeten individualiseren. Integendeel, de uitdaging voor de beleidsverantwoordelijken is net de keuze voor duurzame levenswijzen actief ondersteunen en mogelijk maken. (2)

En dus heeft Holemans het over veilige fietsinfrastructuur, performant openbaar vervoer en een goede ruimtelijke ordening. Als samenleving het debat voeren over vlees eten is geen luxe, het heeft alles te maken met doortastend klimaatbeleid. Wie is dan elitair? Zij die oproepen tot een duurzame levensstijl, of zij die zich verzetten en die, blind voor de veroorzaakte ellende, hun persoonlijke vrijheid ogenschijnlijk aangetast zien?

Het is zaak, gaat hij verder, om de emancipatorische krachten in onze samenleving te bundelen. Want, zoals het IPCC-rapport al aanstipte, is er een duidelijk verband tussen klimaat en ongelijkheid: enkel een rechtvaardige transitie kan hier bij de bevolking voldoende steun vinden. Hij maakt de vergelijking met de campagne In My Name die vele organisaties bundelde voor duidelijke en humane regularisatiecriteria. Ook klimaatrechtvaardigheid is verbonden met de strijd voor sociale rechtvaardigheid. Want geen enkele sociale of ecologische beweging kan haar einddoelen bereiken als ze niet intersectioneel denkt en handelt.

Karen Armstrong

Bij de emancipatorische krachten die een rechtvaardige transitie in onze samenleving bewerken, horen de religieuze tradities te zijn. Precies omdat zij een religieuze eerbied voor de natuur voorhouden en in de praktijk brengen. Dit maakt Karen Armstrong tenminste duidelijk in haar recentste werk.

Van 1962 tot 1969 was Armstrong zuster in een Engelse orde. Al tijdens deze periode ging zij Engelse letterkunde studeren aan de Universiteit van Oxford. Na het verlaten van het klooster rondde zij haar studie af. Haar boek *Through the Narrow Gate* uit 1982 beschrijft de in haar ogen beperkte leefwereld

van de kloosterlingen. Het bezorgde haar een slechte naam bij vele katholieken. Maar sindsdien schreef ze over religie een indrukwekkend oeuvre bij elkaar.

De eerste keer dat ik de naam van Karen Armstrong hoorde was op de radio, bij de voorstelling van haar boek 'Een geschiedenis van God' (1993, Nederlandse vertaling: Ambo 1995). Deze titel gaf me toen een kleine schok: Hoe kan God een geschiedenis hebben? Hij is toch eeuwig en onveranderlijk?

De ondertitel maakte een en ander duidelijk: "Vierduizend jaar jodendom, christendom en islam", en de oorspronkelijke titel: "A History of God. From Abraham to the Present: the 4000 Year Quest for God". Het gaat om een geschiedschrijving van de manier waarop mannen en vrouwen de voorbije 4000 jaar tegen God hebben aangekeken. Met de meeste aandacht voor de drie grote monotheïstische godsdiensten. Harry Kuitert noemde het boek een schat aan informatie, met grote kennis van zaken en leesbaarheid gepresenteerd.

In 2011 kwam een ander merkwaardig werk van haar uit: "Compassie" (De Bezige Bij, Amsterdam, oorspronkelijke titel: "Twelve Steps to a Compassionate Life"). Karen Armstrong droomt van een wereldwijde gemeenschap waarin volken in wederzijds respect naast elkaar kunnen leven. Religie zou hieraan een grote bijdrage moeten leveren, maar wordt juist als deel van het probleem gezien. Nochtans benadrukken alle religies dat compassie een blijk van ware spiritualiteit is en dat ze ons in contact brengt met de transcendente aanwezigheid die we God, Brahma, nirwana of tao noemen. Met daarin de gulden regel: "Behandel anderen altijd zoals je zelf wilt worden behandeld". Hiertoe stelt ze

een twaalfstappenplan op: om met kleine stapjes ons denken en voelen te heroriënteren.

Hier willen we graag haar nieuwe boek voorstellen: "De heilige natuur. Het herstel van de relatie met onze natuurlijke omgeving" (3) Armstrong komt er het oeroude bewustzijn op het spoor dat de mens en zijn gemeenschap gemeen hebben met dieren, insecten en planten om hen heen, een besef dat wijzelf zijn kwijtgeraakt.

Tradities die de mensheid voedden

Wijzelf trekken ons steeds meer terug uit de wereld van de natuur in de richting van de technologie. Die heeft uiteraard haar verdienste. Maar ze maakt ook dat we alleen maar een reeks afzonderlijke wezens en verschijnselen opmerken; tribale volkeren zien een continuüm van tijd en ruimte, waar dieren, planten en mensen allemaal doordrenkt zijn van een immanente heilige kracht die hen tot een geheel samenbrengt. We kunnen veel leren van de inzichten en gebruiken die zijn ontwikkeld in het tijdperk van omstreeks 900 tot 200 vóór Christus. In die periode ontstonden in vier verschillende regio's van de wereld de grote religieuze en filosofische tradities die de mensheid sindsdien hebben gevoed:

het confucianisme en het taoïsme in China,
het hindoeïsme en het boeddhisme in India,
het monotheïsme in Israël
en het rationalisme in Griekenland.

De Chinese filosoof Mencius (ca. 372-289 v.Chr.) propageerde de 'gulden regel' (zie boven onder 'compassie') die Confucius in de zesde eeuw v.Chr. voor het eerst verkondigde. Maar hij benadrukte dat

deze regel niet alleen van toepassing is op onze medemensen, maar ook op de 'tienduizend dingen' van de natuur, waarmee we onlosmakelijk verbonden zijn. We zien de schoonheid in deze dingen, proberen een boom, berg of rivier te beschrijven, gaan naar de spirituele vitaliteit in hun kern en tot slot naar de oorspronkelijke kracht, die ze alle doordrenkt. Dan gaan we al deze dingen van de natuur behandelen zoals we zelf behandeld willen worden. We delen immers dezelfde levenskracht.

De confucianisten benadrukten het belang van het ritueel. De Chinezen begrepen dat geritualiseerde gebaren van respect ons iets bijbrengen op een dieper niveau dan rationele lessen. Wanneer we met respect worden behandeld, voelen we ons, al is het maar even, verrijkt. Als we ons aan enkele traditionele sociale conventies houden, kunnen we ontdekken dat we ons geleidelijk gewoonten van beleefdheid en respect eigen maken: de deur voor iemand openhouden, opstaan als iemand de kamer binnenkomt, glimlachen en oogcontact houden, je zitplaats in de bus aanbieden. In het confucianisme waren eerbied voor de mensheid en voor de natuurlijke wereld nauw verbonden.

In het taoïsme doordrenkt de tao (de bron, de weg) de hele natuurlijke wereld van een dynamiek die elk afzonderlijk 'ding' in staat stelt zichzelf te worden. Deze tao is zwak en vormloos. Ze stroomt door alle dingen, biedt zich aan elk schepsel aan en laat dat gedijen. Maar uiteindelijk keren alle dingen terug naar de rijke duisternis van het ene. Het taoïstisch ideaal houdt in dat we afstand nemen van ons ego en ons leegmaken van onszelf.

In dezelfde zin bepleit de Boeddha een leven zonder zorgen over status, behoeften en verlangens. Zo 'n leven kan bevrijdend zijn. We voelen ons er een stuk beter door, we komen in een rijkere, vollere modus van bestaan. Toen de Boeddha probeerde tot verlichting te komen, riep hij elke dag de emotie van liefde op, 'dat enorme, expansieve en onmetelijke gevoel dat geen haat kent'. Geen enkele levende plant, geen enkel levend dier, geen enkele levende demon, vriend of vijand werd buiten deze zone van welwillendheid gehouden.

De oude Egyptenaren beschouwden de natuurlijke orde niet als een gegeven, maar vierden haar elke dag als goddelijk. Voor hen was het opkomen en ondergaan van de zon een heilige gebeurtenis. Verder zagen ze de jaarlijkse overstroming van de Nijl, waarvan hun landbouwcultuur afhankelijk was, als een wonderbaarlijke gebeurtenis. Ze was voor hen een herhaling van het moment waarop de wereld oprees uit de oerwateren. En telkens weer kwamen de velden hernieuwd en vruchtbaar tevoorschijn. Zodoende was de Nijl, net als de zon, goddelijk. De natuur was een aaneenschakeling van wonderen die moesten gevierd worden.

Ook al beschouwen wij, dank zij de wetenschap, deze natuurlijke gebeurtenissen niet als het werk van de goden, misschien moeten we toch leren ons opnieuw te verwonderen over de op elkaar inspelende ritmen van de natuur waarvan ons dagelijks leven afhankelijk is.

Ook in het Hindoeïsme heeft alles in de wereld een heilige kern. De priesters van de Veda's benadrukken de alomtegenwoordigheid van het heilige in de wereld. De herders die omstreeks 1500 v.Chr. in de Punjab aankwamen ervoeren de natuurlijke wereld als een plan van schoonheid en verwondering. Deze wereld werd bewoond door verborgen goddelijke krachten die ze de 'stralenden' of deva's noemden. De deva's gingen, nadat ze de kosmos tot stand hadden gebracht, niet weg uit de natuurlijke wereld naar de hemel. Ze bleven juist in de dingen die ze geschapen hadden.

De neoconfucianisten brengen veel hiervan in een unieke synthese. Eerbied was voor hen een religieus ontzag dat bij cultivering kon leiden tot een sterk gevoel van verantwoordelijkheid. Hoe kunnen wij deze visie van een heilige natuur terug gaan ontdekken? Door onze perceptie van 'God' te veranderen en de beelden en geluiden van de natuur te registreren.

Israël, christendom en islam

Het monotheïsme dat centraal staat in het geloof van joden, christenen en moslims, vormde de grote uitzondering. In tegenstelling tot voornoemde geschriften is de Hebreeuwse Bijbel niet gericht op de heiligheid van de natuur. Israël ervoer het goddelijke vooral in het menselijke gebeuren en niet zozeer in de natuurlijke wereld. Toch bevestigden sommige joden en christenen de heiligheid van de natuur op hun eigen manier. En moslims stelden die centraal in hun geloof.

Het Bijbels scheppingsverhaal verschilt scherp van de andere visies van het universum. Elders dachten de mensen aan de kosmos als iets waarin elk wezen – mens, dier, plant, mineraal – in volle harmonie deelhad aan een mysterieus, zichzelf genererend proces. Hun god Jahweh was voor Israël niet immanent in de zich op wondere wijze herhalende ritmen van de natuur, maar openbaarde zich in de beroeringen van de geschiedenis. Deze breuk met de meeste andere religieuze tradities werd duidelijk toen Mozes, tijdens het hoeden van de schapen, iets vreemds zag – een doornstruik die in brand stond maar niet door het vuur werd verteerd. Toen riep Jahweh hem vanuit de struik. Andere religies zouden deze goddelijkheid hebben beschouwd als de numineuze kracht die haar in staat stelde te bestaan, te gedijen en te bloeien. Maar Jahweh maakte zich los van de struik – en van de natuur – en verbond zich aan de voorouders van Mozes. Hij was de God van Abraham, Isaak en Jakob die zich kenbaar maakte in de gebeurtenissen van de geschiedenis.

Wanneer de psalmisten opkijken naar de zon, de maan en de sterren, staan ze niet stil bij hun buitengewone schoonheid en inherente heiligheid. De natuurelementen zijn niet langer goddelijk, maar volledig afhankelijk van Jahweh. Maar in het boek Job vinden we een heel andere benadering van de natuur. Zij haalt ons uit onze menselijke zelfgenoegzaamheid (Job 38-40). In de natuur bestaat een harmonie waarin geweld en schoonheid, schrik en sereniteit op mysterieuze wijze naast elkaar bestaan. Nederig slaat Job zijn hand voor zijn mond. De auteur van het Bijbelse gedicht lijkt aan te geven: Job is een profeet aan wie God de schoonheid, de kracht en het mysterie van de heilige natuur heeft geopenbaard. Toch was Job een profeet die in Israël niet werd erkend.

De Byzantijnse liturgie biedt een verheven en emotioneel drama met sfeervolle muziek, een gestileerd ritueel en wolken van wierook. Mensen worden hierdoor geraakt op een dieper niveau van hun wezen. De woorden van de Schrift worden uitgesproken in een speciale zang die ze anders maakt dan de gewone spreektaal. Ze leren dat wat we 'God' noemen iets onmetelijk 'anders' is. Met deze liturgie worden gelovigen ingewijd in een andere wijze van zijn en zien.

Een van de hoofddoelen van de Koran was de moslims bewust te laten worden van de goddelijke aanwezigheid in de schepping. Elk vers van de Koran, maar ook alle natuurverschijnselen, worden een 'teken' van God genoemd. De Koran benadrukt dat de natuur het voornaamste wonder van Allah was.

Moslims moeten de natuur niet als vanzelfsprekend beschouwen, maar zich bewust worden van de buitengewone 'tekenen' van Gods zorgzaamheid en compassie, die elke dag zichtbaar zijn. In de Koran wordt de religieuze leer over de natuur eerder esthetisch dan rationeel overgebracht, o.a. in de klank van de woorden. Moslims zijn veel meer onder de indruk van de regelmatige ritmen van de natuur dan van bovennatuurlijke wonderen die in de joodse en christelijke geschriften worden gevierd.

De natuur zelf is het voorbeeld bij uitstek van islam, de onverdeelde 'overgave' aan het goddelijke die de kern vormt van de moslimspiritualiteit. Het woord islam betekent overgave, en dit is in de eerste plaats een overgave van het ego. De diepe buigingen die vijf keer per dag werden uitgevoerd, instrueerden moslims om hun ego op te geven. Ze moesten deze houding aannemen, zich bekommeren om de armen en behoeftigen, hun slaafgemaakten bevrijden, verscheidene keren per dag kleine daden van vriendelijkheid verrichten en hun hart zuiveren van egoïsme en trots. Op die manier creëren mensen samenlevingen die het evenwicht weerspiegelen dat de natuurlijke wereld in staat stelt harmonieus te functioneren, door rechtvaardig en met compassie (meevoelen) voor elkaar te handelen.

Oorspronkelijk hadden Europese christenen, net als de volken van het Midden-Oosten, India en China, het heilige gezien als een alomtegenwoordige kracht waarvan de natuurlijke wereld doordrenkt was. Thomas van Aquino (1225-1274) had nog uiteengezet dat God niet beperkt was tot een bovennatuurlijke hemel, maar 'overal in alles aanwezig'. En Franciscus van Assisi (+1226) dichtte in zijn Zonnelied een prachtige meditatie over de natuurlijke wereld. We mogen aannemen dat de 'Heer' die hij aanspreekt de transcendentie kracht is die de hele natuurlijke orde doordrenkt en in andere tradities bekend is als tao, brahman of rta (Veda's).

Maar sinds de veertiende eeuw hebben we een ander idee van het heilige opgebouwd. In het vroegmoderne Europa werd de connectie tussen de natuur en het goddelijke verbroken. De mensen in het westerse christendom begonnen 'God' los te zien van de wereld, Hem te beschouwen als een bepaald wezen in plaats van 'het zijn zelf'. Binnen de kortste keren braken ze volledig met de traditionele opvatting van het heilige. Armstrong beschrijft deze evolutie aan de hand van de Engelse filosoof Francis Bacon (1561-1626), de Franse filosoof René Descartes (1596-1650) en de Britse natuurkundige Isaac Newton (1642-1727). Ze reduceerden de natuur tot een grondstof die moest worden geëxploiteerd. Het was slechts een kwestie van tijd voordat wetenschappers de buiten- en bovennatuurlijke component God overbodig zouden achten. Bekend is het antwoord van de Franse wiskundige en astronoom Pierre-Simon Laplace (1749-1827) aan Napoleon die hem vroeg waarom er in zijn theorie over het universum geen sprake was van God: "[Sire,] je n'ai pas eu besoin de cette hypothèse."

Een eeuwenoude nieuwe spiritualiteit

Keren we terug tot onze uitgangsvraag: hoe kunnen we de uitstoot van broeikasgassen snel en drastisch terugdringen, om een onherbergzame klimaattoekomst te vermijden? Het IPCC antwoordt: gedrags- en culturele wijzigingen vertegenwoordigen een wezenlijk over het hoofd geziene strategie.

De religieuze tradities vragen ons ernstig na te denken over de pijn van de wereld. Vandaag de dag verwachten we vaak dat religie ons gemoedsrust en geluk brengt. Zo wordt het kerstverhaal vaak mooier gemaakt, met de voorstelling van het Christuskind in een knusse stal met een goedaardige uitziende os en ezel. Maar de evangeliën schetsen een harder beeld. De Messias wordt geboren in een krot en wordt vluchteling. Religie roept ons op om voor het verdriet van de wereld altijd aandacht te hebben. Ze roept ons op tot compassie, meevoelen met de ander – zelfs met onze vijanden, zoals Jezus zei.

We hoeven niet te zoeken naar bovennatuurlijke openbaringen. We moeten alleen maar de heiligheid van alles om ons heen te erkennen. We vormen 'één lichaam' met alle andere wezens. Dus voelen we

hun lijden als ons eigen lijden. Zoals dat in het neoconfucianisme aanwezig is: religieus ontzag kan leiden tot verantwoordelijkheid. De wijze heeft het besef van de wezenlijke eenheid van het zijnde. Dit stelt hem in staat er met empathie en verbeelding 'binnen te gaan'. Dit mogen we zien, niet zozeer als een mystiek inzicht, maar wel als een geestelijke houding die wordt verworven door een continue uitbreiding van sympathie naar steeds meer van de 'tienduizend dingen'. Eerst verwerft de deugdzaam mens respect voor zijn ouders, broers en zussen. Verder laat hij zijn sympathie uitgaan naar de hele mensheid. Uiteindelijk gaat hij elk 'ding' respecteren zoals het is.

We moeten een antropokosmische mentaliteit ontwikkelen die het individu met de gemeenschap verenigt en de harmonie tussen de menselijke soort en de niet-menselijke wereld in stand houdt. Karen Armstrong eindigt met een citaat van de Engels romantische dichter William Wordsworth (1770-1850). Wij doen het met onze Felix Timmermans (1886-1947):

***De kern van alle dingen
is stil en eindeloos.
Alleen de dingen zingen.
Ons lied is kort en broos.
En donker zingt mijn bloed,
van heimwee zwaar doorwogen.
Ik zeil langs regenbogen
Gods stilte tegemoet.
Met U zijn er geen verten meer
en alles is nabij.
Des levens aanvang glinstert weer,
geen gisteren en geen morgen meer,
geen tijd meer en geen uren,
geen grenzen en geen muren;
en alle angst voorbij,
verlost van schaduw en van schijn,
wordt pijn en smart tot vreugd verheven!
Hoe kan het zoo eenvoudig zijn!
Hoe kan het leven Hemel zijn,
met U, o kern van alle leven!
Ik weet het niet, ik vind geen naam,
ik krijg het met geen woorden saam
wat er nu omgaat in mijn ziele.
Is het soms blijdschap? Is 't verdriet?
Of allebei? En ook weer niet ...
Ik kan slechts zwijgend knielen.***

-
- (1) Het Intergovernmental Panel on Climate Change, de Intergouvernementele Werkgroep inzake Klimaatverandering, een organisatie van de Verenigde Naties (Nobelprijs voor de vrede 2007)
- (2) Dirk Holemans, De klimaattransitie zal snel, fair en alomvattend of niet zijn, Oikos (onafhankelijk tijdschrift voor de sociaal-ecologische tegenstroom, www.oikos.be) nr. 102, juni 2022, blz. 3-5
- (3) Karen Armstrong, De heilige natuur. Het herstel van de relatie met onze natuurlijke omgeving, uitgeverij Querido, mei 2022.

Feestsymposium

ARMSTRONG . HENS & VOS

17/11 | AULA UGent | 18 uur

Transitie naar een duurzame wereld: een rol voor ecologische spiritualiteit?

Dominicus Gent (voorheen KUC, katholiek Universitair Centrum) viert haar 40e verjaardag met een SYMPOSIUM in co-organisatie met het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling van de UGent

Transitie naar een duurzame wereld: een rol voor ecologische spiritualiteit?

KAREN ARMSTRONG – keynotespreker

Spreekt over haar meest recente boek: De Heilige Natuur. Over het herstel van de relatie met onze natuurlijke omgeving. Ze behandelt de relatie met onze natuurlijke omgeving en ziet ecologische spiritualiteit als een weg naar oplossingen voor grote maatschappelijke problemen.

TINE HENS & HENDRIK VOS reflecteren over haar inbreng.

MEER LEZEN EN INSCHRIJVEN?

Wanneer? donderdag 17 november 2022 van 18 uur tot 22 uur

Waar? Aula Universiteit Gent, Voldersstraat 9, 9000 Gent

Deelnameprijs: 15 euro – 5 euro voor studenten (inclusief duurzame broodjes en drank)

Overschrijven op rek. BE59 0350 8672 6226 van Dominicus Gent

<https://www.dominicusgent.be/ecosymposium/>

7. Christenen voor het Socialisme: feestelijk slotakkoord

Het onmogelijk gewaande samengaan van christendom en socialisme.

Het moet wel wat geklonken hebben als 'vloeken in de kerk' en als 'psalmen zingen in het partijlokaal' toen ze hoorden over de beweging van CHRISTENEN voor het SOCIALISME.

Dat in het verleden christenen – en zeker katholieken - veel gemakkelijker aansluiting vonden bij het neoliberale kapitalisme dan bij de socialistische bewegingen is enerzijds verbijsterend en anderzijds begrijpelijk. Zowel de Roomse kerk als het kapitalisme zijn (waren) autocratisch en top-down georganiseerd. Datzelfde kan natuurlijk ook worden gezegd van bepaalde autoritaire regimes (Sovjet-Unie, China, Noord-Korea, en andere) die zeiden zich op het socialisme te baseren.

Toch blijft het verbijsterend dat christelijke kerken het zo moeilijk hadden met de socialistische tradities, die vanuit hun historische ervaringen met christenen uiterst wantrouwig stonden tegenover religies.

De christelijke traditie is immers geworteld in de joodse traditie van Thora en Profeten, waarin sprake is van een God die ondubbelzinnig de kant kiest van de verdrukten en armgemaakte mensen.

Toen Priester Daens consequent deze keuze maakte op het einde van de 19-de en begin van de 20-ste eeuw, werd hij verguisd en uitgesloten door zijn kerk op instigatie van de rijke katholieke burgerij.

Op dat tijdstip waren de ideologische en levensbeschouwelijke vanzelfsprekendheden zo vastgeroest in hun egelstellingen dat een opendialoog nauwelijks mogelijk was.

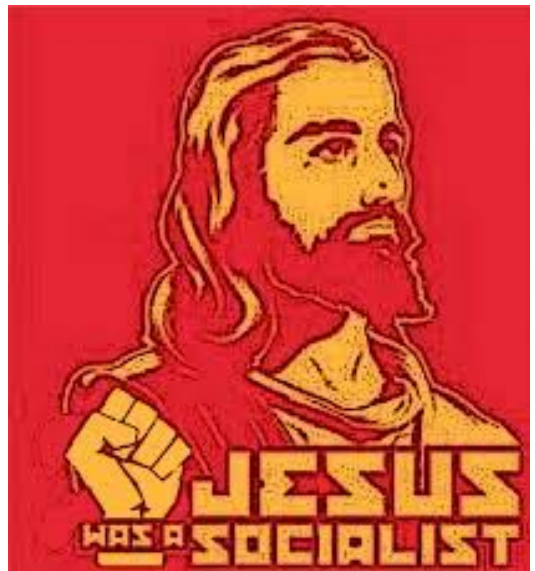
Ondertussen is er veel gebeurd.

Bijvoorbeeld de Tweede Wereldoorlog.

De joodse filosoof Georg Steiner heeft ooit geschreven hoe uit het jodendom in de loop van een lange geschiedenis drie bewegingen van bevrijding zijn voortgekomen: Mozes met de Thora, niet als wet maar als weg ten leven; de messiaanse beweging die geworteld was in de weg van de jood Jezus van Nazareth; en de socialistische beweging van de jood Karl Marx.

Dat jodendom was een doorn in het oog van het nazisme van Hitler en zijn compagnons.

Omdat zij niet wilden geconfronteerd worden met hun wandaden wilden zij niet kijken in de spiegel van de Thora en de profeten en deden ze er alles aan om die onthullende spiegel stuk te slaan. Daarom moest het jodendom met wortel en tak worden uitgeroeid. De Shoah of Holocaust is hiervan het gruwelijk getuigenis.

In de loop van de daarop volgende decennia vond het Tweede Vaticaans Concilie plaats: bisschoppen uit het Zuiden namen het woord en vertolkten de hoop en verwachtingen van 'de verworpenen der aarde'. De beweging van Priester-Arbeiders die in 1954 door Rome was verboden, werd door Johannes XXIII opnieuw toegelaten. De secularisatie zetten zich verder door en vele christenen maakten zich los van bevoogdende kerkelijke structuren. Ook in de slipstream van het revolutionaire en emancipatorisch klimaat van "mei 68" was er opnieuw heel wat in beweging gekomen.

Wijzen uit het Zuid-Westen.

En toen kwamen, nu niet de wijzen uit het oosten, maar wel de wijzen uit het Zuid-Westen.

Ongeveer in het jaar 1970 was de linkse socialist Allende tot president gekozen in Chili.

Evangelisch bewogen christenen kozen bewust zijn kant om samen met de socialist Allende en zijn partij te bouwen aan een 'ander' Chili. Europese missionarissen in Chili, die met grote bekeringsijver naar Chili waren vertrokken, hoorden in de lijn van Mozes de kreten van het verdrukte volk en maakten de omgekeerde beweging: ze lieten zich bekeren door die nieuwe linkse revolutionaire stroming. De beweging "Christenen voor het Socialisme" was geboren.

Maar het lied was van korte duur: op 11 september 1973 maakte de door de USA gesteunde generaal Pinochet een einde aan de hoop op een ander Chili. Een gruwelijke dictatuur werd ingesteld, velen werden gearresteerd en vermoord. Het Chili van Pinochet zou het oefenterrein worden voor de zogenaamde Chicagoboy's, radicaal rechts-liberale kapitalistische economen die wilden zien of hun economische monetaire recepten wel zouden werken. En dit experiment mocht in een arm land als Chili wel wat mensenlevens kosten. Zo geschiedde.

De Geest van bevrijding waait waarheen hij/zij wil.

Buitenlanders die Allende hadden ondersteund verlieten het land en keerden terug naar hun land van oorsprong. Zo ook Toon Mondelaers en Maruja Braeckman.

Zij waren aangestoken door een uiterst hardnekkig virus, namelijk de microbe van een bevrijdende beweging waarin het onmogelijk gewaande huwelijk tussen christendom en socialisme mogelijk was.

Zo geschiedde. Het is vandaag meer dan 45 jaar geleden. Zo werd ook de beweging van Christenen voor het (democratisch) Socialisme in Vlaanderen geboren.

Als stromend water niet meer te stelpen.

Op Pinkstermaandag 6 juni 2022 kwamen we met meer dan 100 mensen in Kessel-Lo samen voor een feestelijk slotakkoord.

Wie wil kennismaken met de vruchtbare geschiedenis van Christenen voor het Socialisme kan terecht in de brochure die op 6 juni werd verspreid. Het is een geschiedenis die niet in een handomdraai kan worden samengevat: basisgroepen, werkgroepen zoals de werkgroep feminisme, open vormingsdagen, bijbelweken en bijbeldagen waarin vorm werd gegeven aan een contextuele bijbellesing, enzovoort.

Maar op 6 juni kwam een einde aan deze merkwaardige geschiedenis.

Het werd een dag van dankbaar gedenken.

Een geschiedenis van elkaar dragen.

Een geschiedenis van numerieke jeugdige groei, maar ook van tanende aantallen en ouder wordende dragers.

Verdergaan en verder vertellen van de verhalen van strijd en inkeer, van verzet en overgave.

Van strijd tegen het blijvend misbruiken van de naam van déze God als doekje voor het bloed, als supernaturalistisch (boven en buiten de werkelijkheid van deze aarde), spiritualistisch en wereldvreemd wezen buiten de werkelijkheid.

Samen proberen op het spoor te komen van een antwoord, niet op de vraag of God bestaat, maar wel op de levensbelangrijke vraag waar déze God dan wél voor staat. Om dat antwoord op het spoor te blijven komen, werd en wordt nog steeds hier en daar samengekomen in Bijbelse leerhuizen en we kunnen alleen maar hopen dat dit proces mag verdergaan.

Om te eindigen: een persoonlijke noot.

De betekenis van CVS voor mijn/ons leven

Ik start deze korte overweging met een stukje dat ik schreef voor Sprokkels.

Op 16 september van 2016 vierden we het 40 jarig bestaan van Jebron – waar zoekers thuis zijn.

Omdat onze zoon Pieter in 2016 even oud werd als Jebron, vroeg ik hem om tijdens die viering de overdenking te verzorgen. Omdat ik hem de volledige vrijheid had gegeven de Bijbeltekst te kiezen, koos hij bewust voor de beroemde parabel van de verloren zoon (Lukas 15).

Hij gaf aan zijn toespraak volgende sprekende titel: hoe vruchtbaar tegendraads zijn? Over het verhaal van de Verloren Zoon.

Hij eindigde zijn overdenking met volgende woorden, waarin ik mij herken en waarin ook de inspiratie van CVS doorschemert: Jebron is fundamenteel een vierende gemeenschap, waarin de tegendraadsheid van de zoon én van de vader telkens uitmondt in een liturgisch feest. Als ik denk aan de vele vieringen die ik vroeger in Jebron meemaakte, komen twee zinnen uit liedjes bij mij op. “Een uur lang vrede die kan” en “Doen wat ondenkbaar is: dood en verrijzenis”. Het zijn zinnen die uitdrukken dat het in ons geloof niet enkel gaat om een strijd die gestreden moet worden. Laat duidelijk zijn: de strijd moet gestreden worden. De maatschappelijke en kerkelijke tegendraadsheid moet in de praktijk worden gebracht, desnoods in alle hevigheid. Tegelijkertijd moet er steeds ook gevierd worden. En wat gevierd wordt is niet enkel de strijd, maar ook: een glimp van de overwinning. De overwinning van de gerechtigheid, van het leven op de dood.

Daarom zegt de vader op het einde van de parabel tegen de brave oudste zoon: Er moet feest zijn!

Als er iets van CVS is dat mijn (ons) leven grondig heeft beïnvloed, dan zijn het de twee woorden: radicaal en mild.

Radicaal in het scherp leren analyseren van de maatschappij waarin wij moeten leven, een samenleving waarin nog steeds het recht van de sterkste heerst. Waarin “oorlog is geboden en vrede niet mag zijn” (Huub Oosterhuis). Waarin de zorg om de toekomst van onze moeder aarde alleen maar met de mond wordt beleden.

Zo is onze persoonlijke geschiedenis van en met CVS meer dan 40 jaar geleden begonnen, met het lezen en bestuderen van de boekjes van Marta Harnecker.

Deze radicaliteit (zie het boek van Bert Stuurwold: Maatschappijanalyse. Doet u mee?), waaruit ik heel wat heb geput voor mijn lessen godsdienst), heb ik meegenomen in mijn werk als leraar, in mijn bezig zijn in Jebron, in mijn liturgische praktijk en vooral in mijn samen lezen van de bijbel in leerhuizen en bijbeldagen georganiseerd door het bijbelcollectief. In al deze levensdomeinen heeft CVS een onuitwisbaar heilig merkteken achtergelaten, sterker en ingrijpender dan dat van doopsel en vormsel.

Maar ook mild. Mild voor mijzelf op de eerste plaats omdat mijn handelen niet altijd in overeenstemming is met wat ik denk en hoop.

Mild voor onze kinderen, die elk op hun manier eigen wegen gaan, de ene zus de andere zo.

Mild voor de bondgenoten, vriendinnen en vrienden van onze plaatselijke messiaanse gemeente, waarin de verscheidenheid groot is.

Mild voor deze samenleving die hortend en stotend toch hier en daar onderweg is naar een betere en meer rechtvaardige wereld.

Mild voor de wereld, die ziek is van verlangen naar vervulling en heimwee naar een werkelijkheid die wij metaforisch omschrijven als GOD-IK-ZAL-ER-ZIJN.-, niet als een magische kracht, niet als een god van hierboven, maar als een mens onder ons. Solidair, samen vrij. Daarom mag er nu al feest zijn.

Bij wijze van uitsmijter

In Knack van 8 juni 2022 (p. 98-102) verscheen een interview met Anne Weber over de verzetstrijdster Annette Beaumanoir. Anne Weber citeert Albert Camus. Ik herkende erin iets van mijn geschiedenis met CVS en met mijn engagementen van de voorbij 50 jaar, zeker nu CVS ermee stopt als organisatie en de vraag misschien opkomt of het niet allemaal vergeefs is geweest.

Camus heeft het in dat citaat over “De Mythe van Sisyphus” en hij schreef: “De voortdurende worsteling en inspanning om de top te bereiken, is genoeg om een mensenhart te vervullen. Daarom kunnen we ons Sisyphus best voorstellen als een gelukkig mens.”

Ik durf zeggen dat ik mezelf als een gelukkig mens ervaar.

Paul De Witte

8. De era van het ego

Kerken, godsdiensten en levensbeschouwingen opereren binnen een bepaalde maatschappelijke context. De Europese culturen en samenlevingen hebben hun hedendaags uitzicht gekregen onder invloed van wat men gewoonlijk “de moderniteit” noemt. Wat het begrip “modern” betekent, luidt in het woordenboek als volgt: “tot de nieuwere tijd behorend, tgov. antiek, klassiek” of “hedendaags, nieuwerwets, tgov. ouderwets” of “geneigd tot of vatbaar voor de nieuwste opvattingen op allerlei gebied” of nog “kritische vrijheid in geloofszaken voorstaande”, synoniem dus voor “vrijzinnig”. Het woord “modern” verwijst in elk geval naar een dynamisch krachtenveld want “modern” staat in tegenstelling tot traditioneel, con-servatief, klassiek, ouderwets. Er kan maar sprake van zijn dat iets of iemand mo-dern is, als er een uitgesproken verschil is tegenover de voorafgaande toestand. Het begrip “modern” veronderstelt dynamiek, evolutie, ontwikkeling, verandering. Het begrip is dus bijzonder kenmerkend voor onze westerse beschaving, die opvalt door een heel sterke dynamiek van permanente en snelle verandering. De westerse cultuur is meer dan andere gefascineerd om niet te zeggen geobsedeerd door de idee van permanente en lineaire vooruitgang.

Een beetje schematiserend kunnen we enkele krachtlijnen van de moderniteit op een rijtje zetten: democratie op politiek gebied, liberalisme op economisch gebied, empirisme en rationalisme op wetenschappelijk gebied, vrijheid en gelijkheid op sociaal gebied, pluralisme op ethisch en levensbeschouwelijk vlak, scepticisme en relativisme inzake godsdienst. Als we proberen terug te gaan naar het beginpunt van deze krachtlijnen, komen we terecht bij de kernbegrippen van vrijheid en autonomie. Als er iets is waardoor de westerse beschaving zich onderscheidt van ongeveer alle andere dan is het een permanente stroom van emancipatiebewegingen, waarvan het zogenaamde postmoderne individualisme het voorlopige eindpunt is.

Autonomie betekent dat de mens zelf de verantwoording van zijn doen en laten bepaalt en dat hij zelf de criteria vastlegt van goed en kwaad, van waarheid en onwaarheid. Autonomie veronderstelt vrijheid. De mens kan maar vrij beslissen als hij niet bevoogd wordt door externe instanties. De moderne tijden zijn precies daarom zo sterk getekend door een drang naar emancipatie. In de westerse geschiedenis zien we de geleidelijke doorbaak van een nieuwe filosofie, die stap voor stap uitgroeit tot een omvattende levenshouding, die zich niet alleen manifesteert op het domein van godsdienst en wetenschappelijk onderzoek maar ook op sociaal en politiek terrein. Onder de slogan van “vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid” ontketent ze een revolutie tegen de adel en de clerus. Met de val van het ancien régime krijgt de westerse wereld een volgende hoogst belangrijke pijler: de politieke democratie.

Historisch gezien liggen de bronnen van de moderniteit in de denkbeelden van de Verlichting, waaruit ook het atheïstisch humanisme is ontsproten. De cultuur van de moderniteit heeft zich afgekeerd van God en godsdienst en heeft de vrije en autonome mens tot ultieme referentie uitgeroepen. Ten overstaan van het middeleeuwse mens- en wereldbeeld betekent dit een verlegging van het zwaartepunt van het hiernamaals naar de binnenwereldse werkelijkheid, door sommigen “het hiernumaals” genoemd. Alle grote beslissingen berusten op vrije en persoonlijke keuzes: de keuze van een school, een beroep, een levenspartner, een woonplaats, een levensstijl, een politieke partij, een levensbeschouwing. De individualisering van de samenleving is overal doorgebroken, de moderniteit is de era (het tijdperk) van het ego geworden. Instellingen, verenigingen, kerken en partijen zien deze ontwikkeling met lede ogen aan maar de mensen zelf lijken dit eerder te beleven als een positieve verworvenheid en als het logische resultaat van een lange emancipatiestrijd.

In het spoor van de Verlichting heeft de westerse cultuur van de moderniteit de idee van transcendentie verloochend. Het loslaten van de metafysische grondslagen van cultuur en samenleving heeft geleid tot een maatschappijmodel dat gedomineerd wordt door de seculiere waarden van welvaart, consumptie, vrijheid en autonome zelfontplooiing. In de praktijk heeft dit ons gebracht tot een samenleving waarin economische prioriteiten de hele levenssfeer doordringen.

De moderne welvaartstaat is gebaseerd op een economie van kapitalistische signatuur die zich realiseert via multinationale concerns, hoogtechnologische productiemethoden, uitgekiende distributienetwerken, intensieve kapitaalmarkten en wereldomvattende communicatiesystemen. Na de implosie van het communisme is dit kapitalisme een triomfantelijke verovering van heel onze planeet aan het organiseren alsof dit het ultieme model is dat alle menselijke behoeften zal bevredigen. Daarmee heeft het zogenaamde “economisme” de mythische allure van een pseudoreligie verworven. Het economisme is niet alleen het werk van industriëlen, handelaars en bankiers, het wordt ook gedragen en in stand gehouden door de massale collaboratie van de bevolking en niet in het minst van de overheid. De politiek is immers door en door afhankelijk van de economie omdat ze de overheid de financiële middelen bezorgt om de welvaartstaat te bekostigen. We weten het intussen trouwens allemaal: “It’s the economy, stupid!”.

Met deze bedenkingen willen we nochtans niet zeggen dat economie onbelangrijk is maar wél dat materiële welvaart alleen niet volstaat om te voldoen aan de vraag naar een zinvol bestaan. Bij het

invullen van zijn vrijheid staat de mens van de moderniteit niet alleen onder de enorme druk van zijn existentieel individualisme maar ook onder het verpletterende gewicht van zijn eindigheid: hij moet zichzelf realiseren in de beperkte tijdspanne van dit aardse leven. Het gevolg is dat individuen nog nooit in de geschiedenis zo koortsachtig bezig geweest zijn met hun persoonlijk geluk. Het willen “slagen” is duidelijk de primaire obsessie van de westerse mens. Er is geen plaats voor mislukking, zelfs niet voor stilstand en zeker niet voor “zonde”. We leven in een cultuur die iedereen opjaagt in presteren, realiseren, groeien en vooruitgaan. Mensen jakkeren zich af om hun individualiteit te affirmeren en te profileren maar tegelijkertijd ontwikkelt die profileringdrang ook een dubieuze dynamiek van concurrentie, rivaliteit en vervreemding.

De media spelen daarin mee met een overvloed van tips en suggesties waarmee mensen een eigen stijl, een eigen look, een eigen imago kunnen opbouwen. Vandaar ook het grote succes van mode, trends, rages en kortstondige hypes. Het moderne individu zit permanent in de ban van een opgefokte drang naar originaliteit, die gemakkelijk ontaardt in excentriciteit, banaliteit en vulgariteit. Niet te verbazen dus dat veel mensen het noorden kwijt zijn en stuurloos ronddolen zonder zingevende oriëntatie. Het is in dit vacuüm dat zich de consumptiemaatschappij met haar kortzichtige prioriteiten van comfort en genot heeft genesteld.

De moderniteit is hoe dan ook een feit, of we het goed vinden of niet. En er zijn echt ook redenen om er principieel positief tegenover te staan al was het maar om de eenvoudige reden dat we collectief aan den lijve ondervinden dat er op vele domeinen van het dagelijkse leven een onmiskenbare vooruitgang is geboekt. Vooruitgang is nu eenmaal iets wat we moeilijk negatief kunnen beoordelen. Het probleem zit dus niet in de vooruitgang als zodanig maar in zijn eenzijdigheid en zijn kwalijke neveneffecten. Het is dus niet een kwestie van “we moeten terug naar vroeger” maar wel van “we moeten iets doen om de moderniteit bij te sturen”. De combinatie van individualisering, secularisering en materialisering werkt duidelijk blikversmallend en perspectiefverkortend en heeft het mogelijk gemaakt dat de economie zich in het centrum van de samenleving heeft kunnen installeren.

Samenvattend kunnen we stellen dat de moderniteit in de westerse wereld een enorme dynamiek op gang heeft gebracht maar dat deze dynamiek ook heel ambivalent en problematisch is. Het problematische karakter ervan ligt op de allereerste plaats in het nieuwe zelfbeeld van de moderne mens met zijn bijzonder zware klemtonen op individuele vrijheid en autonomie. Dat mensbeeld heeft niet te onderschatten consequenties voor de relatie van de mens ten opzichte van zijn medemensen, ten opzichte van de natuur en de kosmos, ten opzichte van elke vorm van hoger gezag en ten opzichte van wat we de religieuze dimensie van het bestaan kunnen noemen. In de mate waarin de westerse mens zichzelf een goddelijke allure heeft aangemeten, herkennen we de actuele problemen en de zorgwekkende ontwikkelingen van onze cultuur.

We kunnen alleen maar hopen dat de mensen na de eerste vrijheidsroes een rijpingsproces zullen doormaken. De individualisering van de samenleving is het resultaat van een complex historisch proces maar is geen eindpunt. Er sluimert in de mens een perspectief dat verder reikt. In die zin moeten we onze hoop blijven stellen in de opvoedende kracht van gezinnen, scholen, organisaties, partijen en kerken. Dat lijkt op termijn heilzamer dan toe te geven aan een doemdenken dat niets anders kan en wil zien dan decadentie en desintegratie. Conservatieven en reactionairen staan trouwens klaar om munt te slaan uit het crisisgevoel en de mensen op te zadelen met heimwee naar vroegere modellen en patronen. In elk geval is duidelijk dat er een grote taak op de schouders rust van allen die betrokken zijn bij onderwijs, opvoeding en vorming. De geïndividualiseerde samenleving staat of valt met de vorming van de burgers en deze veronderstelt op haar beurt een geloof in de principiële opvoedbaarheid van de mens. Dit is een geloof dat in elk geval uitstijgt boven alle mogelijk biogenetisch determinisme en sociaal darwinisme, dat de laatste tijd ook nogal wat opgeld maakt.

Daniël Vanhoutte (juli 2022)

9. Adem - Tocht

Uw aandacht voor een tijdschrift waarmee we sympathiseren in een landschap dat verschaalt.

Adem-Tocht, spiritualiteitsbeweging voor senioren, beschikt voor zijn leden over een heel goed tijdschrift dat ook de naam Adem-Tocht draagt. Het verschijnt om de drie maanden, en daarin komen de teksten die in de lokale afdelingen als gespreksstof worden aangeboden voor de maandelijkse bijeenkomst.

Die onderwerpen worden interdiocesaan geselecteerd uit de thema's die de leden zelf kunnen aanbrengen. Een redactieraad zoekt dan mensen die daarover goed kunnen schrijven. Dat levert waardevolle bijdragen op over interessante thema's die met geloof, moraal, spiritualiteit en evangelie en leven te maken hebben. Momenteel drukken we met ons tijdschrift een oplage van 1650 exemplaren.

Mede vanuit de vaststelling dat heel wat religieuze tijdschriften verdwenen zijn in ons Vlaamse landsgedeelte (Mensen Onderweg, Over-Hoop, om er maar een paar te noemen) en dat dit een lacune is en beseffend dat we een tijdschrift hebben dat ook door mensen die geen lid zijn van Adem-Tocht goed gelezen zou kunnen worden, zoeken we naar middelen/kanalen om ons tijdschrift ook voor niet leden te promoten. We willen zoveel mogelijk geïnteresseerde mensen de kans geven om zich op ons blad te abonneren. Ze kunnen er deugd van hebben. Het zou hun spiritualiteit kunnen voeden

Abonneren kan door betaling van 15 euro op rekening BE69 4348 1481 7178 van vzw Adem-Tocht met vermelding van naam en adres en reden van betaling. Wie liever 'sympathisant' is van Adem-Tocht Bisdom Brugge betaalt op het nummer BE 73 7380 0798 6960.

10. (Toch niet zo) Profetisch christendom

Het eigen belang bevorderen boven en, zo nodig, ten koste van de belangen van anderen, dat heet particularisme. Het is de exclusieve toewijding aan de eigen groep of aan de eigen interesse. Particularisme legt de nadruk op de eigen ideologie, de eigen staat en de eigen cultuur.

Daar tegenover staat wereldburgerschap. Dat berust op een besef van mondiale lotsverbondenheid, in een gedeelde zorg voor de menselijke waardigheid, en dus voor internationale mensenrechten. We vermeldde in onze vorige Nieuwsbrief hoe Gie Goris dit wereldburgerschap wil aanwakken via een mondiale journalistiek. Een breed publiek moet op de hoogte zijn van trends, ontwikkelingen, verwachtingen en problemen elders in de wereld. (1)

Dezelfde Gie Goris, voormalig hoofdredacteur van Wereldwijd en van Mo*, bericht in die zin over de Filipijnen:

De verkiezingen die begin mei 2022 plaatsvonden, leverden een opvallend resultaat op. De nieuwe president werd Ferdinand 'Bongbong' Marcos, zoon van oud-dictator Ferdinand Marcos, die het land met ijzeren hand regeerde tussen 1965 en 1986. De nieuwe vicepresident werd Sara Duterte, dochter van de vorige president Rodrigo Duterte.

"Wat we nu hebben, is de slechtst mogelijke combinatie in de Filipijnse politiek", zei Glenis Balangue van de Filipijnse ngo IBON op 25 mei tijdens een informatief seminar in het Belgische parlement. De regering Marcos-Duterte, stelde ze, wordt een cocktail van "dynastieke politiek die voortgebracht wordt door autoritair bestuur, massaal gefinancierd door corruptie, gekenmerkt door wijd verspreid bedrog en

desinformatie, terwijl er geen samenhangend programma is om wat te doen aan armoedebestrijding, jobcreatie of nationale ontwikkeling.” (2)

De Filipijnen zijn het op twee na grootste katholieke land ter wereld. Ze kennen 16 aartsbisdommen, 62 suffragane bisdommen en 7 apostolische vicariaten. Maar hoe verhouden deze zich tot het regime? Nemen de kerkelijke verantwoordelijken hun profetische roeping ter harte ten aanzien van het heersend maatschappelijk onrecht? Wordt er aan een levensnabije evangelisatie gedaan in dit land met zijn 80 miljoen gelovigen?

Het zijn gelijkaardige vragen die we ons al 35 jaar stellen in ons eigen land. ‘Als de kerk niet dient, dient ze tot niets’ leerden we van bisschop Jacques Gaillot. Eén van de grote redenen waarom zoveel mensen van het christelijk geloof afhaken is dat het in hun ogen irrelevant is geworden. Nu doen kardinaal Jozef De Kesel en paus Franciscus lofwaardige pogingen om van een profetische kerk werk te maken. Zo zei de paus in een interview op het Italiaanse nieuwsplatform Corriere della Sera dat hij Poetin wilde ontmoeten omdat wat hij doet, niet door de beugel kan. Franciscus wilde hem vragen om de oorlog in Oekraïne te stoppen, maar Poetin heeft niet geantwoord. Ten tweede vroeg de paus zich af of het Westen niet geprovoceerd heeft en zo Poetins slechte reactie vergemakkelijkt heeft. Ten derde zei de paus dat wapenhandel een schande is die moet stoppen. Hij zei dus deze drie dingen, maar wat vond je hiervan in onze pers? Enkel dat Poetin weigerde de paus te ontmoeten. De rest van wat hij heeft gezegd, vind je bijna nergens. (3)

In Haïti trekken de bisschoppen en de religieuze congregaties wél de aandacht op de wantoestanden op dit Caraïbische eiland. “Bij de corruptie, extreme armoede, algemene onveiligheid, kidnapping en het onderling wantrouwen voegt zich nu het systematisch geweld van gewapende bendes die elkaar de oorlog verklaren” (boodschap van de bisschoppen op 29 juli 2022). Twintig congregaties roepen in een open brief aan de bijzondere gezant van de Verenigde Naties inzake geweld tegen kinderen, de internationale gemeenschap op snel en doeltreffend te antwoorden op de wreedheden in Haïti.

Bij ons is de kwalijke reputatie van de kerk mede een gevolg van de selectieve berichtgeving in onze media. Vraag is daarenboven of de opvolgers van De Kesel en Franciscus hun (bescheiden) profetische lijn straks verder zullen doortrekken. Er is immers nog heel wat werk aan de winkel.

Geheel problematisch is de toestand in Rusland. Het regime noemt zich christelijk. Patriarch Kirill van Moskou collaboreert er openlijk mee, meer nog, hij ondersteunt het regime. Filosoof Aleksandr Doegin, wiens dochter op 20 augustus 2022 om het leven kwam in een aanslag, schrijft dat hij aan de kant staat van de heilige Traditie tegenover de moderne en postmoderne wereld: “Ik sta voor spirituele en religieuze waarden tegenover de huidige decadente materialistische en geperverteerde cultuur.’ Doegin borduurt voort op de ideeën van slavofiele en religieuze filosofen die orthodox geloof en politieke almacht verstrengelen. Zijn gedachtengoed is een mengeling van antiwesterse en antiliberaal ideeën en orthodox-christelijke geloofsovertuigingen, aangevuld met een autocratische visie op een Russisch hegemonie. (4)

Hier staan we wel heel ver af van wereldburgerschap en christelijk universalisme. Daarenboven valt het op dat Vladimir Poetin, die zich duidelijk door Doegin laat inspireren, zijn steun vindt onder laag opgeleide mensen die het land nooit verlaten. Zou de kerk ten aanzien van deze mensen geen specifieke opdracht hebben? Authentiek profetisch christendom brengt verontwaardiging onder woorden bij evident onrecht en komt op voor vrije meningsuiting. Al is dit niet zonder gevaar. Ginder zowel als hier. In de Filipijnen en Rusland op gevaar van je leven. Hier loop je het gevaar een hoop bagger van extreem rechts over je heen te krijgen. (Rob)

(1) *Wereldburgerschap, Nieuwsbrief Evangelie Levensnabij*, 2022 nr. 3, blz.

(2) *Gie Goris, Alarmsignalen voor mensenrechten staan op rood in de Filipijnen, IPS*, 12 augustus 2022

(3) *Interview met Michel Collon in www.dewereldmorgen.be*, 26 augustus 2022

(4) *Ludwig De Vocht, Geestelijke vader neo-eurazianisme in het vizier, Tertio nr. 1176, 24 augustus 2022, blz. 14-15*

Partenia

Wereldbeker voetbal in Qatar

Mensenrechten buitenspel

In november reist het Franse nationale elftal af naar Qatar voor de wereldbeker. Een geweldig moment. Zullen zij weten dat dit land, een van de rijkste ter wereld, onderdak biedt aan meer dan twee miljoen migranten die er komen werken en die op schandalige wijze worden uitgebuit en tot zwijgen gebracht? Zullen de spelers van het Franse nationale elftal hun solidariteit kunnen betuigen met de arbeidsmigranten van Qatar?

De rechten van deze migranten worden geschonden: in beslag genomen paspoorten, hard werken onder een brandende zon, belachelijk lage lonen die niet altijd worden uitbetaald, onfatsoenlijke huisvesting, mishandeling, de verplichting om voor dezelfde werkgever te werken... Een van hun getuigenissen raakte me: "Er zijn vele redenen waarom ik bang ben. Ik ben bang dat de politie me zal pakken. Ik ben bang dat ze me terugsturen naar de Filipijnen. Ik moet echt voor mijn gezin zorgen."

De arbeidsomstandigheden zijn zo zwaar dat ze sinds 2010 al hebben geleid tot de vroegtijdige dood van meerdere duizenden arbeidsmigranten. Maar de Qatarese autoriteiten onderzoeken deze sterfgevallen niet. Onder druk van de internationale kritiek heeft het land een aantal hervormingen moeten goedkeuren, maar deze worden niet uitgevoerd en alles gaat gewoon door.

Amnesty International roept op een einde te maken aan de straffeloosheid voor de uitbuiters en herstelbetalingen te doen aan de slachtoffers. Zij vraagt om concrete toezeggingen vanwege de Franse voetbalbond (FFF) en de Internationale voetbalfederatie (FIFA) om een einde te maken aan de schendingen van de mensenrechten.

De wereldbeker nadert. De nieuwe voorzitter van Amnesty International Frankrijk dringt er bij ons op aan: "Het is nooit te laat om actie te ondernemen voor de mensenrechten." Laten we de mensenrechten niet buitenspel zetten."

Jacques Gaillot, Bisschop van Partenia, 1/09/2022

COLOFON

- Redactie: Rob Debels, Lieven Debosscher, Isabelle Maes en Bart Pieters
- Medewerkers aan dit nummer: Geert De Decker, Paul De Witte, Daniël Vanhoutte
- Layout: TiDee - www.tidee.be
- GDPR: Je kan de gegevens die we over je bewaren altijd opvragen, laten wijzigen of verwijderen via een mail aan lieven.debosscher@gmail.com

Geloof & leven verweven is de nieuwsbrief van Evangelie Levensnabij. Het is een driemaandelijks contactblad van christenen die hun geloof verbinden met persoonlijke en maatschappelijke levensvragen, met een bijzondere aandacht voor wie in de samenleving uitgesloten worden.

Ze voeden zich aan een Bijbelse spiritualiteit en kiezen voor een andere levensstijl. Ze opteren voor een democratisch kerkmodel en voor samenwerking met mensen die werken aan een rechtvaardige wereld vanuit een ander geloof of levensbeschouwing.

Evangelie Levensnabij is aangesloten bij Bezield Verband, een netwerk van personen en kerkgemeenschappen die in Vlaanderen een eigentijdse lichtbaken van zingeving willen zijn.